

KRIMINALOMSORGEN

ÅRSMELDING 2004

KRIMINALOMSORGENS
UTDANNINGSSENTER KRUS

Innhold

Dette er KRUS	2
Med ansvar for et tryggere samfunn	3
Forskning og utvikling	6
Grunnutdanningen	11
KRUS i nøkkeltall	14
Glimt fra 2004	18
Tilsatte ved KRUS	34
Organisasjonskart	35

Grafisk design: Digitalpress og KRUS

Trykk: Hippo AS

Redaktør: Terje E. Fredwall

Foto: Terje E. Fredwall

Opplag: 1000

ISBN: 82-91910-44-8

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS

Teisenveien 5

Postboks 6138 Etterstad

N-0602 Oslo

Telefon: 23 06 71 00

Telefaks: 23 06 71 02

E-post: krus@krus.no

Nettside: www.krus.no

Dette er KRUS:

- ✓ Kriminalomsorgen skal gjennomføre varetektsfengsling og straffereaksjoner på en måte som er betryggende for samfunnet og som motvirker straffbare handlinger. Det skal legges til rette for at lovbrøtere kan gjøre en egen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster.
- ✓ Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS er kompetansesenter for kriminalomsorgen i Norge. Vår oppgave er å tilføre kriminalomsorgens tilsatte kunnskaper, ferdigheter og holdninger i tråd med etatens mål og verdier.
- ✓ KRUS har tre avdelinger: *Avdeling for grunntdanning* består av Fængselskolen, som gir grunntdanning til alle som skal bli fængselsbetjenter i Norge, og Verksbetjentutdanningen, som tilbyr etatsutdanning for verksbetjenter; *FoU-avdelingen* bidrar gjennom forskning, evaluering og veiledning til en kunnskapsbasert utvikling av kriminalomsorgen; *administrasjonsavdelingen* er teknisk arrangør for fagseminar, står for fellestjenester som kurshotell, vedlikehold, økonomi, personalbehandling, kontorstøtte, sentralbord og datanettverk, og har redaktøransvaret for krus.no og Kriminalomsorgens intranett.
- ✓ KRUS har i 2004 hatt 384 aspiranter tilknyttet grunntdanningen.
- ✓ 59 medarbeidere var per 31. desember 2004 tilsatt ved KRUS. 12 av disse jobbet i administrasjonen, 27 ved grunntdanningen, mens 19 personer var tilknyttet FoU-avdelingen.

Harald Føsker
Direktør
E-post: harald.fosker@krus.no

Med ansvar for et tryggere samfunn

Det var justisminister Odd Einar Dørum som introduserte utsagnet da han i november delte ut vitnemålene til 178 nyutdannede fengselsbetjenter. «Var stolt, men inte nöjd» siterte han svenske sosialdemokrater, og beskrev på den måten en organisatorisk dynamikk som også fremstår som betegnende for KRUS ved overgangen til 2005: Vi har aldri vært nærmere å bli høyskole enn nå. Vi har utdannet et av de største aspirantkullene noensinne ved Fengselsskolen. Vi har en forsknings- og evalueringsvirksomhet som aldri har vært bredere og mer omfattende. Og vi har hatt et særdeles høyt antall deltakere på våre etter- og videreutdanningskurs. Samtidig står vi overfor både faglige og administrative utfordringer som de nærmeste årene vil kreve mye av KRUS som kompetansesenter.

Vi vil de neste årene komme til å se et stadig større behov for etter- og videreutdanning i norsk kriminalomsorg. Individuell kompetansetilførsel er ikke bare et viktig verktøy for å stimulere til faglig utvikling. Det er også nødvendig for at kriminalomsorgen skal kunne møte samfunnsmessige forandringer, kriminalpolitiske krav og relasjonelle utfordringer på en tilfredsstillende og god måte.

I tråd med dette anbefalte en enstemmig, partssammensatt arbeidsgruppe i fjor høst å omgjøre betjentutdanningen til en treårig høyskoleutdanning. Selv om en slik eventuell høyskoleovergang i første omgang vil omfatte grunnutdanningen, ser vi det som svært viktig at dagens til-

satte allerede nå får et etterutdanningstilbud som gir liknende muligheter til å videreføre sin fagkunnskap. Vi har av den grunn i høst prioritert arbeidet med å tilrettelegge et bredt kurstilbud som både kan ivareta etatens behov for fagutvikling og tilsattes individuelle kompetanseheving. Dette er da også en av hovedutfordringene i KRUS' nye strategiplan for perioden 2004 – 2008.

I kraftig organisatorisk utvikling

Vi sluttførte i vår arbeidet med strategiplanen for de kommende fire årene, et dokument som både gir retning i høyskoleprosessen og som legger viktige føringer for arbeidet vårt som kompetanse-

ET TRYGGERE SAMFUNN:

En aktiv kriminalomsorg gir oss et tryggere samfunn. Den er kriminalitetsforebyggende, holder høy faglig standard, beskytter domfelte mot vilkårlighet, og legger forholdene til rette for at lovbryteren selv kan ta ansvar for sitt eget liv.

senter. KRUS, sies det her, påtar seg ansvar for etatens profesjonelle utvikling. Vår opplæring, vår forskning og vår kompetanseutvikling skal være av høy kvalitet, og vi skal ligge i front av fagutviklingen. Dette er ambisiøse og omfattende mål, og det stiller store krav til oss som tilsatte. Likevel er jeg ikke i tvil om at vi skal nå dem. Dette henger ikke minst sammen med en stab som gang etter gang har vist fleksibilitet, innsikt og endringsvilje i forhold til store organisatoriske utfordringer.

For KRUS har de siste årene gått gjennom en kraftig utvikling. Fra å være en etatsskole for få er vi blitt en utdanning for mange. Fire ekstraordinære kull er blitt opprettet siden 2002, aspirant-tallene på de ordinære opptakene har økt, vi har over 1100 søkere til 100 aspirantplasser, og det utdannes fengselsbetjenter med større realkompetanse og bredere akademisk fagbakgrunn enn noen gang før. Samtidig har både FoU-avdelingen og administrasjonen fått større oppgaver og ansvarsområder. En slik utvikling setter naturlig nok personalmessige spor. Sommeren 2001 var vi i underkant av tretti tilsatte. I dag er vi 59, og bare

dette året har vi fått fjorten nye medarbeidere på KRUS: seks i FoU-avdelingen, seks ved grunnutdanningen og to i administrasjonen. Utfordringene som kommer i kjølvannet av en slik utvidelse er mange – både av logistisk og administrativ karakter. Men veksten gir også verdifulle bidrag til arbeidsmiljøet, til den kollegiale samhandling og til den faglige videreutvikling av kriminalomsorgen. Dette er derfor nytilført kompetanse jeg har store forhåpninger til, og som i samspill med de erfaringer og kunnskaper som allerede finnes på KRUS, fremstår som nødvendige for at vi skal nå de målene vi har satt oss som kompetansesenter.

Med faget i fokus

Ett av disse målene er som sagt å ligge i front av fagutviklingen. Eller for å være mer presis: Å bidra til en organisasjonskultur der kompetanseheving og fagtilnærming står som selvfølgelig fokus for alle kriminalomsorgens tilsatte. Så er det da også dette vi har satt som navn på KSF og KRUS' årlige fagkonferanse: Faget i fokus. I seks år på rad har omkring 160 deltakere fra alle nivå i kriminalom-

sorgen møttes på KRUS for å samtale og diskutere faglige utfordringer. At vi på den måten klarer å samle ledere, forskere, betjenter og fagansvarlige i etaten til fagkonferanse én gang i året, er noe vi kan være stolte av. Det er viktig for kriminalomsorgen. Det er viktig for fagutviklingen, og det er viktig for at vi skal kunne ivareta både samfunnets og domfeltes sikkerhet, trygghet og verdighet på en juridisk tilfredsstillende og etisk forsvarlig måte.

For også i år ga disse dagene oss spennende faglige perspektiver. Rita Sletners annonsering av en ny sikkerhetsstrategi, Henrik Syses dydsetiske tilnærming til sikkerhetsarbeidet, Rhona Flins understreking av ledelsens betydning for sikkerheten, Bjørn Krogsrud og Per Sigurd Våges beskrivelse av ledelsesutfordringene i krisesituasjoner, og Finn Gravs presentasjon av programmet *Sikkerhet i fengsel (SiF)*, ga viktige bidrag til en sikkerhetstenkning som jeg er overbevist om kan føre oss langt – både på operativt og refleksjonsmessig nivå. Og allerede nå har dette arbeidet båret frukter: Ett av de konkrete resultatene av årets *Faget i fokus* er at KRUS har gått i gang med å utvikle et sikkerhetsprogram for friomsorgen, et tilbud vi både tror og håper skal oppleves like konstruktivt, relevant og internasjonalt appellativt som det fengselsfaglige søsterprosjektet SiF.

Ansvar som forplikter

Utfordringene kriminalomsorgen står overfor er mange. Fafo-rapporten *Levekår blant innsatte i norske fengsler* ble lagt frem i februar og tegnet et bilde av en fangebefolkning med problemer på en rekke levekårsområder: en tredjedel av de innsatte var bostedsløse; seks av ti er rusmisbrukere; tre av ti hadde vært i kontakt med barnevernet før de fylte 16 år; halvparten har én eller flere kronis-

ke sykdommer; 27 prosent av de mannlige og 39 prosent av de kvinnelige innsatte er plaget med psykiske problemer – for å nevne noe. Disse funnene viser ikke bare nødvendigheten av et forpliktende tverrfaglig samarbeid mellom de ulike forvaltningsorganene. Det understreker også behovet for en forskning som går i tett dialog med andre fagmiljøer, en programvirksomhet i stadig kritisk utvikling, og en betjentutdanning som klarer å etablere kunnskap, holdninger og ferdigheter på en slik måte at fangebefolkningens kompleksitet blir tilstrekkelig ivaretatt.

Som kompetansesenter for kriminalomsorgen utdanner vi mennesker til arbeid i et av samfunnets vanskeligste og viktigste yrker. Dette er et ansvar som forplikter og utfordrer, som stiller krav og som fordrer engasjement. En aktiv kriminalomsorg gir oss et tryggere samfunn. Den er kriminalitetsforebyggende, holder høy faglig standard, beskytter domfelte mot vilkårlighet, og legger forholdene til rette for at lovbryteren selv kan ta ansvar for sitt eget liv. Internasjonalt ligger vi langt fremme i dette arbeidet, og vi har mye å være stolte av. Men fornøyde, det håper jeg aldri vi helt vil bli. Til det er kriminalomsorgens arbeidsområde for utfordrende og krevende.

HARALD FØSKER, direktør

Janne Helgesen
Avdelingsleder, FoU
E-post: janne.helgesen@krus.no

Forskning og utvikling

Kriminalomsorgen er en etat som daglig beveger seg i spenningsfeltet mellom omsorg og kontroll, nærhet og makt, åpenhet og grenser. Dette møtet stiller store krav - ikke bare til de verdivalg, normsett og ressurser samfunnet bruker for å regulere maktutøvelsen, men også til en forskning og fagutvikling som spiller en sentral rolle for at kriminalomsorgens tiltak skal holde høy kvalitet og tilfredsstillende standard.

FoU-avdelingen har i år hatt høy aktivitet. Et rekordstort antall deltakere (1498) deltok på etter- og videreutdanningstilbudene, samtidig som kursene oppført i *KRUS-katalogen* ble supplert med en rekke fag- og erfaringsamlinger. Videre ble det ansatt tre forskere og to rådgivere for å bidra i nye forsknings- og utviklingsoppgaver som kvalitet i innhold og metode, evaluering av sammenhengen mellom tiltak, utvikling av evalueringsverktøy for fengsel og friomsorg (peer-evaluation), og kartlegging av programmet Aggression Replacement Training (ART) for mulig bruk i kriminalomsorgen.

Påvirknings- og utviklingsarbeid

FoU-avdelingen har arbeidet målrettet og med stor innsats for å styrke påvirkningsarbeidet i etaten. Det er utdannet to seniorinstruktører i *RIF/Mitt valg*, og det er startet opplæring av fire seniorinstruktører i *Brotts-brytet*. *Brotts-brytet* ble

i tillegg oversatt fra svensk til norsk, mens *Ny Start* har fått oversatt en ny manual fra engelsk til norsk.

Alternativ til Vold (ATV) har i løpet av 2004 utviklet programmet *Studiegrupper i vold*. Manualen vil være ferdig våren 2005, og KRUS skal arrangere to ukers grunnkurs for nye instruktører høsten 2005. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Per Isdal fra stiftelsen Alternativ til Vold, KRUS og Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt. Studiegruppene for voldsdømte jobber mot en aktiv bevisstgjøringsprosess i forhold til vold og hvordan volden virker og kan kontrolleres. De retter også søkelyset mot voldsskapende forhold i samfunnet, miljøet og individet.

Utviklingsarbeidet knyttet til *VINN, samtalegrupper for kvinner*, ble videreført i 2004. En revidert håndbok og et arbeidshefte forelå i en ny og fleksibel utgave. *VINN*-håndboka er utarbeidet i

samarbeid med psykolog Marna Størksen og er skrevet for gruppeledere som skal drive samtalegrupper for kvinner. *VINN* er synonymt med å «seire», «gå til topps», «erobre» eller «oppnå noe». Det kan være alt fra at deltakerne kan «vinne» over sitt rusmisbruk, se alternativer og «vinne» over kriminalitet, få et bedre forhold til sine barn, sette grenser eller vite hvordan man kan komme seg ut av et vanskelig eller voldelig forhold til en mann. *VINN* er oversatt til russisk, og den første grunnopplæringen i Russland fant sted i Arkhangelsk i november 2004. Håndboka kan benyttes i kriminalomsorgen, ved krisesentre og rusinstitusjoner. *VINN* kan passe for kvinner som misbruker alkohol, medikamenter eller narkotika, har en kriminell livsstil eller har opplevd mishandling.

Samtalemotodikk

Det ble i 2004 avholdt en rekke kurs i *Motiverende samtale (Motivational Interviewing - MI)*, som er en metodikk for å motivere domfelte og innsatte til viljestyrt endring. For å imøtekomme regionenes ønsker, ble de fleste av disse avholdt regionalt eller ved den enkelte enhet. Med bruk av MI som metode vil kriminalomsorgen ha et konkret hjelpemiddel til å realisere målsettingen om å få domfelte til å ta et aktivt ansvar for eget liv og å legge forholdene til rette for at han eller hun kan redusere sitt kriminelle handlingsmønster. Ved å gi opplæring i MI til betjenter, friomsorgsarbeidere og andre som er i daglig kontakt med domfelte, kan vi øke klientenes aktive medvirkning i samtaler og i endringsarbeid.

Kontaktbetjentarbeidet

Kontaktbetjentordningen er et av de viktigste vir-

kemidlene kriminalomsorgen har for en målrettet og systematisk gjennomføring av fengselsoppholdet. Dette er et prioritert område for FoU-avdelingen, og vi arbeider systematisk med oppfølging og utvikling av ordningen. Et godt eksempel på dette er bistanden til regionene gjennom tilstedeværelse, samt gjennomføringen av en brukersundersøkelse om kontaktbetjentordningen. Denne undersøkelsen vil gi etaten bedre innsikt i innsattes utbytte av ordningen. Resultatene vil dessuten gi regionene og fengslene et bredere grunnlag for å gjøre nødvendige kvalitetsforbedringer. KRUS har utviklet et eget skjema for fengselstilsatte som innebærer at disse gis anledning til å svare på de samme indikatorene som de innsatte. I tillegg er det lagt til organisasjonsmessige forhold av betydning for tjenesteutøvelsen. Dette vil gi et mer helhetlig bilde av hva som må gjøres for å bedre kvaliteten på kontaktbetjentordningen. På den måten får man et verktøy som gir god mulighet for å utvikle så vel det faglige som det organisatoriske arbeidet med ordningen.

Sikkerhet i fengsel

Utviklingsprosjektet *Sikkerhet i fengsel (SiF)* skal gjennomføres i alle norske fengsler innen 31. desember 2006. Prosjektets målsetning er å bedre sikkerheten i fengslene ved å fokusere på holdninger og atferd som kan ha avgjørende betydning. På den måten ønsker man å øke de tilsattes bevissthet i den daglige tjenesten med henblikk på å forebygge situasjoner som truer samfunnets, innsattes og tilsattes trygghet. I løpet av 2004 har omkring 650 personer ved åtte forskjellige fengsler gjennomført tre dagers teorikurs i SiF. Innføringen av programmet er nå igangsatt ved 19 fengsler. Prosjektet har blitt styrket med ytterlige-

Foto: Scanpix

re én tilsatt i 2004 for å starte arbeidet med å utvikle prosjektet *Sikkerhet i friomsorgen*.

Mestringstillit hos domfelte

I 2004 startet KRUS et utviklingsarbeid som består av en etterutdanning og ei håndbok om bygging av mestringstillit hos domfelte (BAM). Arbeidet utføres i samarbeid med psykologisk samfunnsvisiter Hallgeir Brumoen. I tenkningen som ligger til grunn for BAM, er det et hovedpoeng at den domfelte er ansvarlig for egen endring og at den tilsatte inntar posisjoner som virker støttende. Målet er å støtte domfelte slik at de kan stoppe opp i risikosituasjoner for lovbrudd og foreta ønskede valg.

Evalueringer og forskningsoppdrag

FoU forvalter en stor portefølje av evaluerings-, utviklings- og forskningsoppdrag. *Evalueringen av samfunnsstraffen* er et eksempel på erfaringsforskning som gir et bedre grunnlag for kunnskapsba-

sert praksis. Den andre delrapporten om samfunnsstraffen ble utgitt i 2004. Datainnsamlingen startet i mai 2003 og ble avsluttet 1. mars 2004. Den baserer seg på både statistikk, intervjuer, rundspørringer, dokumentanalyser, deltakende observasjoner og samtaler. Totalt 1352 dommer på samfunnsstraff ble iverksatt i 2003, mens tallet i 2002 var 379. Rapporten anbefaler blant annet at resultatkravene til friomsorgen må bygge på bedre samsvar mellom utfordringer og ressurser. Det bør være økt kriminalitetsfokus i individuelle og profesjonelle samtaler, og de tilsatte bør begrunne bedre på hvilken måte innholdet i gjennomføringsplanene forventes å virke kriminalitetsforebyggende. Friomsorgen og oppdragsgivere i samfunnsnyttig tjeneste bør i fellesskap avklare hvordan innhold og oppfølging med domfelte kan styrkes.

Et annet eksempel på denne type forskning er evalueringsrapporten *Praksisåret – i praksis*. Her drøftes i hvilken grad praksisåret i fengselsbetjentutdanningen fungerer som arena for læring av

grunnleggende kunnskaper, ferdigheter, holdninger og verdier. Rapporten baserer seg på innhentede data fra aspiranter i ti praksisfengsler om deres erfaringer med veiledning og opplæring. Aspirantene rapporterer blant annet at de får mindre veiledning enn intensjonene i opplæringsplanen. Dette kan skyldes ulike opplevelser av både hva veiledning er ment å være og hva som regnes som veiledning. En anbefaling er derfor å definere nærmere i styringsdokumentene hva en veiledning er og hva den skal inneholde. Aspirantenes uttrykker også stor usikkerhet i forhold til hva som forventes av dem i praksisåret. Det synes som om bemanningsbehovet prioriteres framfor opplæringsbehovet. Dette er imidlertid forhold som kan avhjelpest nettopp gjennom en styrking av veiledningen og en klarere formulering av både hva veiledningen skal inneholde og omfanget av den.

I internrapporten *Organisasjonsendringene ved Ila fengsel, forvarings- og sikringsanstalt* undersøkes omstillingsprosessen ved Ila. Høsten 2003 ble det gjennomført en undersøkelse for å studere hvordan organisasjonsendringene ble oppfattet av tilsatte ved Ila og ulike representanter fra forvaltningssamarbeidspartnere innenfor utdanning og helse. Både kvantitative og kvalitative metoder ble benyttet for å samle inn data. De som har sitt daglige arbeid ved Ila, ble bedt om å fylle ut et spørreskjema, mens det ble foretatt dybdeintervjuer av både enkeltpersoner og grupper fra forvaltningssamarbeidspartnerne. Studien er den tredje av flere som er planlagt å inngå i en større undersøkelse om etableringen av forvaringsordningen.

I rapporten *Evaluering av rusprogrammene Rif og Mitt Valg* evalueres rusprogrammene Rif (rus i fengsel) og Mitt valg (rus i friomsorgen) med det

formål å antyde hvilke deler av programmene som ser ut til å ha en positiv effekt i forhold til holdninger, atferd og kunnskapsnivå. For å måle denne effekten er det tatt utgangspunkt i seks ulike tester som deltakerne har gjennomgått før og etter programdeltakelsen. Hver av testene representerer de ulike delene av programmet. Evalueringen har også rettet oppmerksomheten mot svakheter ved testene, og i den forbindelse åpnet opp for en nyansering og fornyelse av innholdet i testene. Rapporten gir i tillegg ansatser til diskusjoner omkring effektmålinger og evidensbasert forskning.

Biblioteket

Ved utgangen av 2004 bestod bibliotekets samlinger av 9954 bind, som er en økning på til sammen 850 enheter. Det ble totalt lånt ut 3318 publikasjoner. Dette er mindre enn året før, noe som først og fremst skyldes at biblioteket, i forbindelse med overgang fra Micromarc til Bibsys, samlet inn alle utlånte bøker og delvis lånte dem ut på nytt til egne tilsatte. Sammenlignet med utlånet i 2002 har biblioteket imidlertid hatt en økning på nesten 200 prosent. En slik markant økning i utlån kan både tilskrives nye undervisningsmetoder med større behov for tillegglitteratur og bedret tilgjengelighet via det nye biblioteksystemet.

Internasjonalt forskningsnettverk

FoU-avdelingen arbeider kontinuerlig for å styrke vårt internasjonale forskningsnettverk. Blant annet har KRUS deltatt i en forskningsgruppe nedsatt av International Roundtable for Correctional Excellence (IRCE) som Norge er medlem av. Forskningsgruppen har hatt to møter i 2004. FoU-avdelingen har dessuten vært representert i en skandinavisk

arbeidsgruppe, som har sett spesielt på mulighetene for og definisjonskravene til hvordan medlemslandene kan presentere statistikk om straffereaksjoner, fangetall og fengselsplasser. Arbeidsgruppen har levert et utkast til rapporteringsskjema for slik statistikk til sekretariatet for IRCE.

Siden 2003 er det avholdt fire møter i *Nordisk programforum*. Forumet kom i stand på initiativ fra de nordiske etatslederne, har møter to ganger i året og tar sikte på å etablere en fellesnordisk plattform for programarbeid. Dette skjer blant annet gjennom styrking av eksisterende programvirksomhet, samhandling ved innkjøp av nye programmer, og koordinering av en felles programopplæring for instruktører. Forumet arbeider også med å utvikle felles nordiske forskningsprosjekter på programvirksomheten.

FoU-avdelingens arbeid med kvalitetsindikatorer er blitt lagt merke til både nasjonalt og internasjonalt. KRUS har over lengre tid samarbeidet med Oslo fengsel om utvikling og anvendelsen av kvalitetsindikatorer innen flere virksomhetsområder som varetektsarbeidet, programvirksomheten og kontaktbetjentordningen. Statskonsult ba derfor KRUS og Oslo fengsel om å representere Norge innenfor kategorien «offentlig sektor» på EUs kvalitetskonferanse i september 2004.

Hvert år deltar FoU-avdelingen i de årlige, nordiske internforsker møtene. Et konkret resultat av dette samarbeidet er serien *Nordisk statistikk fra kriminalomsorgen*, som siden begynnelsen av nittitallet er blitt laget for kriminalomsorgen i Norge, Sverige, Finland og Danmark. FoU-avdelingen overtok samordnings- og publikasjonsansvaret for statistikkserien i 2003. Tidsserien for årene 1999-2003 ble gjort ferdig i 2004 og vil bli publisert i mars 2005.

Nye publikasjoner

I forbindelse med den forskning, evaluering og informasjonsvirksomhet som drives på KRUS, blir det hvert år utgitt en rekke større og mindre publikasjoner. Disse har vi delt inn i fem hovedserier: Dokumentasjon og debatt, Håndbøker, Rapporter, Småskrift og Informasjon.

- Sund, A. og Johnsen B.: *Praksisåret - i praksis: en studie av praksisåret i fengselsbetjentutdanningen 2003*. Dokumentasjon og debatt. Oslo: KRUS. Nr 1/2004.
- Højdahl, T. og Kristoffersen R.: *Samfunnsstraff 2003: resultater og utfordringer*. Dokumentasjon og debatt. Oslo: KRUS. Nr 2/2004.
- *Ny Start* [Instruktørmanual, seniormanual, teorimanual]. KRUS-håndbok. Oslo: KRUS, 2004
- *Brotts-brytet: et kriminalitetsforebyggende program* [instruktørmanual, arbeidsmanual]. KRUS-håndbok. Oslo: KRUS, 2004.
- Gran, R. og Molia, K.: *Håndbok i rapportlære*. Rev. utg. KRUS-håndbok. Oslo: KRUS, 2004.
- Højdahl, T. og Størksen, M.: *VINN: samtalegruppe for kvinner: håndbok for gruppeledere*. KRUS-håndbok. Oslo: KRUS, 2004.
- Nesvik, S.: *Evaluering av rusprogrammene Rif og Mitt Valg*. KRUS-rapporter. Oslo: KRUS, 2004.
- Johnsen, B.: *Organisasjonsendringene ved lla fengsel, forvarings- og sikringsanstalt*. Internrapport. Oslo: KRUS, 2004.
- *KRUS-katalogen våren 2005*. KRUS informasjon. Oslo: KRUS, 2004.

Egil Larsen
Avdelingsleder
E-post: egil.larsen@krus.no

Siri Gaarder Brock-Utne
Fengselsinspektør
E-post: siri.gbu@krus.no

Grunnutdanningen

I alt 178 pliktårsbetjenter var klare for arbeid i kriminalomsorgen 1. desember. Vi må tilbake til 1993 for å finne flere uteksaminerte betjenter. 20 aspiranter, som i 2002 ble tatt opp til toårig desentralisert utdanning ved Åna og Stavanger fengsler, fikk sine vitnemål i februar. 24 verksbetjenter ble uteksaminert ved etatsutdanningen for tilsatte i verksdriften.

FENGSELSSKOLEN

Fra det ordinære kullet ble 142 aspiranter uteksaminert i november. I tillegg var 16 aspiranter fra Østlandskull III ferdig på samme tid. Disse aspirantene hadde en treårig profesjonsutdanning eller tilsvarende i bunnen og gjennomførte utdanningen til fengselsbetjent på ett år.

Ved Sørvest-kullet ble 20 aspiranter uteksaminert i februar. Dette ekstraordinære kullet gjennomførte i all hovedsak utdanningen i Region sørvest, men aspirantene møtte også på samlinger i Oslo, hadde besøk av lærere fra KRUS og deltok på videooverførte forelesninger.

Nok en gruppe som gjennomførte teoriåret i 2004, var Østlandskull II. Østlandskull II ble tatt opp høsten 2003 og hadde en tre måneders praktisk og teoretisk introduksjonsperiode før de startet på teoriåret. Disse aspirantene fullfører praksisåret sitt i 2005, altså etter avsluttet teoriår. Det vil gi oss en ny erfaring.

Organisering

Inndelingen av aspirantene i basisgrupper på 7 – 8 personer er videreført i 2004. I tillegg er de organisert i seminargrupper på 30 aspiranter. Hver seminargruppe har knyttet til seg et fast veileder-team på tre veiledere.

I samsvar med kvalitetsreformens vektlegging av formativ fremfor summativ vurdering, har vi innført fagartikler som vurderingsgrunnlag i stedet for heldags skoleeksamen. Skoleeksamenene er ikke borte, men redusert. Økt vekt på skriftlighet styrker aspirantenes ferdigheter i å uttrykke seg skriftlig og bidrar dermed til å øke deres kompetanse når det gjelder å skrive vedlegg og utredninger i forbindelse med kontaktbetjentarbeidet. Vi ser allerede nå at dette har vært en viktig og riktig endring; aspirantenes ferdigheter i skriftlige fremstillinger økte betydelig i løpet av teoriåret.

Kriminalomsorgens fagstrategi

I 1998 kom Stortingsmelding 27, *Om kriminalomsorgen*, og definerte tydelig kriminalomsorgens verdigrunnlag og målsetting. I 2004 ble det for første gang utformet en strategi for det faglige arbeidet i kriminalomsorgen. Her heter det: «Det er et grunnleggende verdistandpunkt for kriminalomsorgen at vi tror at mennesker kan forandre seg. ... Den som har begått et lovbrudd, har selv ansvaret for å gjøre noe med sin kriminalitet. Som tilrettelegger er det vår misjon å gi en bedre sjanse til de som har trådt feil. Den domfelte skal når dommen er sonet, være bedre skodd for et liv uten kriminalitet. Alt vi gjør skal måles mot dette. Soningen skal være et vendepunkt. (Strategi for faglig virksomhet i kriminalomsorgen 2004 – 2007, s. 4)».

Fagstrategien stiller både krav til et menings-

fylt innhold i straffegjennomføringen og til tilsattes holdninger. Dette er presiseringer av innholdet i St meld 27 og har vært til inspirasjon i arbeidet med fagutviklingen på KRUS. Fagstrategien stiller klare krav til kriminalomsorgen, til fengselsbetjenten og dermed til grunnutdanningen av fengselsbetjenter. Selv om fagstrategien først og fremst tar for seg tiltak som har endring som siktemål, er følgende presisering viktig: «Kvalitet i kriminalomsorgen skal likevel ikke måles bare ut fra effekten av tiltak for å forebygge videre kriminell atferd. Det er et selvstendig mål å gjøre livet under frihetsberøvelsen verd å leve (ibid. s. 5)».

Fengslet skal ikke være mer fengsel enn nødvendig. Å redusere skadevirkninger av selve fengslingen, å møte innsatte som medmennesker og ikke bare se «den kriminelle», krever bevissthet hos fengselsbetjenten.

All undervisningen er berørt av dette dokumentet; det angår betjentens profesjonalitet og arbeidets etiske standard, det angår innsattes rettigheter og det angår innholdet i straffegjennomføringen. Fagstrategidokumentet har dannet utgangspunkt for en revisjon av hele studieplanen i retning av høyskolebasert utdanning for fengselsbetjenter.

Innsatte med diagnosen AD/HD

Stortingsproposisjonen vektla særlig satsingen på tiltak overfor innsatte med diagnosen AD/HD. Denne satsingen har også fått konsekvenser for grunnutdanningen. I tillegg til den generelle oppgraderingen av studieplanen, er pensumet innenfor temaet miljøarbeid i fengsel styrket for å forberede fremtidige betjenter på å møte denne gruppen innsatte på en bedre måte. Vi har også etablert kontakt med Nasjonalt Kompetansesenter for AD/HD, Tourettes Syndrom og Narkolepsi (NK) for faglig veiledning og bidrag med forelesninger.

KRUS som høyskole

I forbindelse med høyskolegruppas arbeid med å utrede muligheten for høyskolebasert utdanning i kriminalomsorgen, har vi utarbeidet et forslag til studieplan for bachelor i kriminalomsorg. Vi har beholdt ideen om temaorganisert utdanning, men et treårig utdanningsforløp vil gi utvidete muligheter til fordypning. Eksempelvis tenker vi oss at temaet miljøarbeid vil kunne gå over et helt studieår og inkludere obligatorisk opplæring som programinstruktør innenfor minst ett program. Ved å legge en praksisperiode til hvert av studieårene og

veksle mellom teori og praksis, kan praksis lettere inkluderes i den teoretiske utdanningen enn tilfellet er i dag.

VERKSBJENTUTDANNINGEN

Verksbetjentenes oppgaver er vedlikehold og drift av fengsler, samt opplæring og sysselsetting av innsatte. I 2004 tok i alt 24 verksbetjenter, 16 menn og 8 kvinner, fengselsfaglig tilleggsutdanning ved KRUS. Innholdet i utdanningen er organisert rundt temaene kommunikasjon, etatskunnskap og verksbetjentrollen. Hvert av temaene avsluttes med eksamen, individuelt eller i gruppe. Målsettingen er at verksbetjentene skal tilegne seg fengselsfaglige kunnskaper, ferdigheter og holdninger som er nødvendige for å utføre en forventet og forsvarlig yrkesutøvelse i norsk kriminalomsorg. Utdanningen tilbys nytilsatte verksbetjenter i faste stillinger.

Kurset er en kombinasjon av fjernundervisning ved bruk av læringsplattformen EdOnWeb og samlinger på KRUS. Hver fjortende dag møtes kursdeltakerne ved hver sin PC for undervisning. Det er tre samlinger på KRUS, hver på én uke. Fra 2004 går utdanningen over to semestre, i stedet for ett. Erfaringen er at lærestoffet blir bedre forstått; den økte tiden utnyttes positivt.

Bruk av EdOnWeb gjør det mulig å organisere kursdeltakerne i basisgrupper bestående av verksbetjenter fra ulike fengsler. Dette gjør at de lærer mye av hverandres praksis. Siden en stor del av opplæringen foregår ute i enhetene, lærer de også mye om sitt eget fengsel ved at de må rundt til de ulike avdelingene for å innhente informasjon til bruk i oppgaveløsningen.

Tor Grindaker
 Administrasjonssjef
 E-post: tor.grindaker@krus.no

KRUS i nøkkeltall

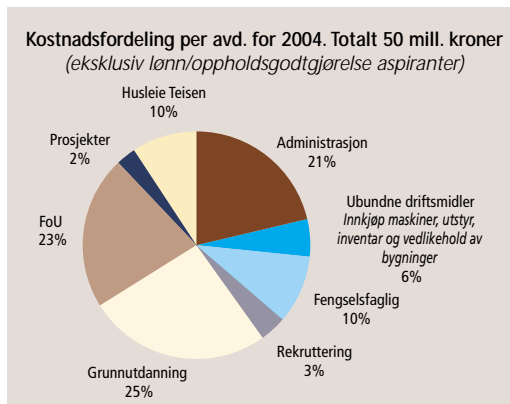
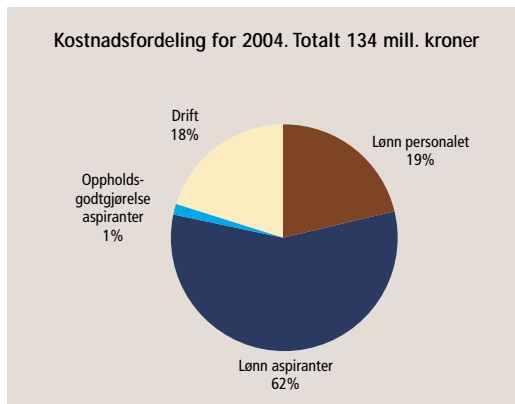
BUDSJETT OG REGNSKAP

Budsjettrammen før inntekter og refusjoner var i 2004 på 132,7 millioner kroner. Dette er en økning på 2,7 millioner fra 2003.

Totale kostnader var på kr 134,4 millioner. Oppholdsgodtgjørelse og lønn til aspiranter utgjør 63 % av totale kostnader. Lønn til personalet beløper seg til 19 %, mens kostnader til drift var på 18 % av totale kostnader.

I tillegg til ordinært aspirantkull, har tre ekstraordinære aspirantkull fått undervisning. Østland III og Sørvestkullet ble uteksaminert i 2004. Østland II fortsetter med et forkortet praksisår i 2005. Dette medførte en økning i lønn for aspiranter og personale på 7,2 millioner – fra 103,3 millioner i 2003 til 110,5 millioner i 2004. Andre driftskostnader ble totalt 23,9 millioner. Dette er en nedgang på 3,1 millioner fra 2003.

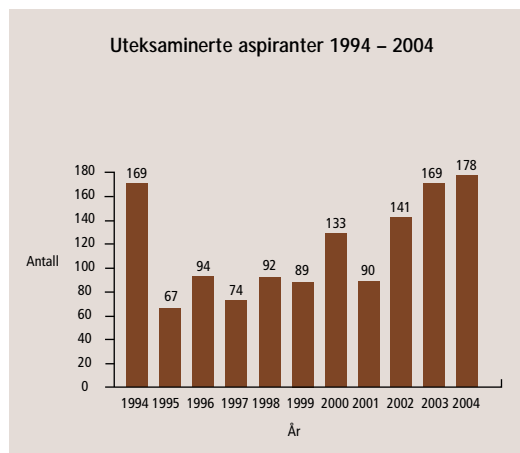
Tall i NOK 1.000	2002	2003	2004
Budsjettramme			
Budsjettramme før inntekter og refusjoner	122 420	130 032	132 692
Inntekter og refusjoner	1 050	1 951	2 584
Total budsjettramme til drift	123 471	131 983	135 276
Driftskostnader			
Lønn og andre personalkostnader	90 607	103 361	110 535
Andre driftskostnader	27 129	27 076	23 887
Totalt kostnader	117 736	130 437	134 422

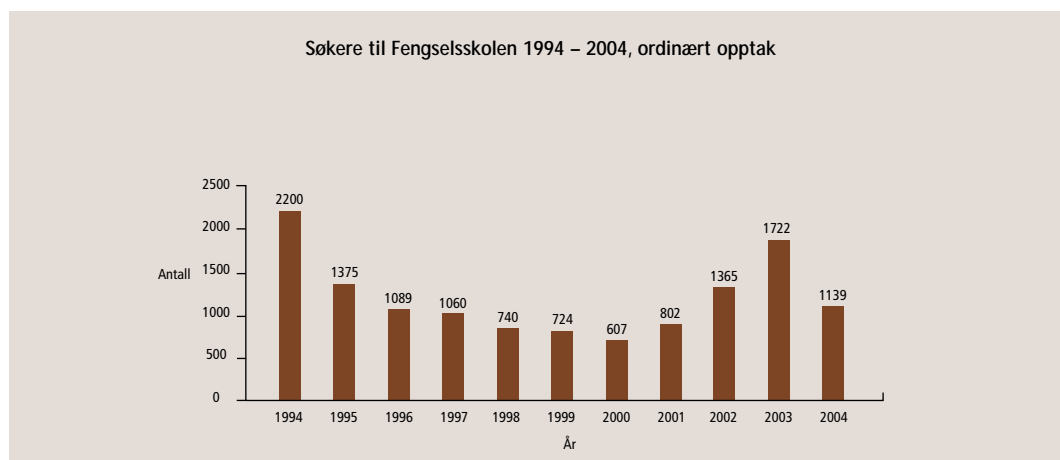
STATISTIKK: GRUNNUTDANNINGEN

Aspirantkullene ved Fengselsskolen 2004

Kull	Dato oppstart	Antall ved oppstart	Antall pr 31.12.04	Antall uteksaminerte
Region sørvest	2. april 2002	21	20	20
Østland II	15. september 2003	30	29	Uteksamineres 15.08.2005
Østland III	8. desember 2003	17	16	16
Teoriår, ordinært	5. januar 2004	157	142	142
Praksisår, ordinært	5. januar 2004	161	155	

Etatsutdanningen for tilsatte i verksdriften startet opp i august 2002.

STATISTIKK: KURSVIRKSOMHET

Kursdeltakere

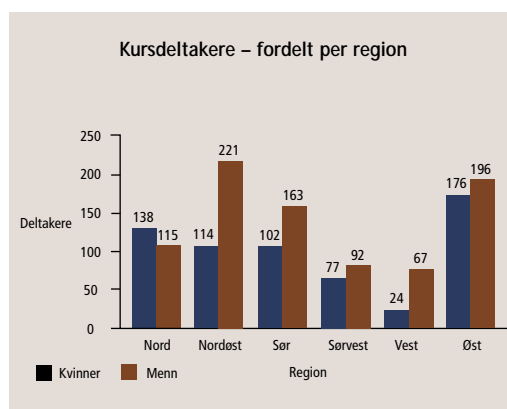
Totalt 1498 kursdeltakere har i 2004 deltatt på kurs som var tilbudt i KRUS-katalogen eller på krus.no.

Dersom en kursdeltaker har deltatt på mer enn ett kurs, vil vedkommende være registrert flere ganger.

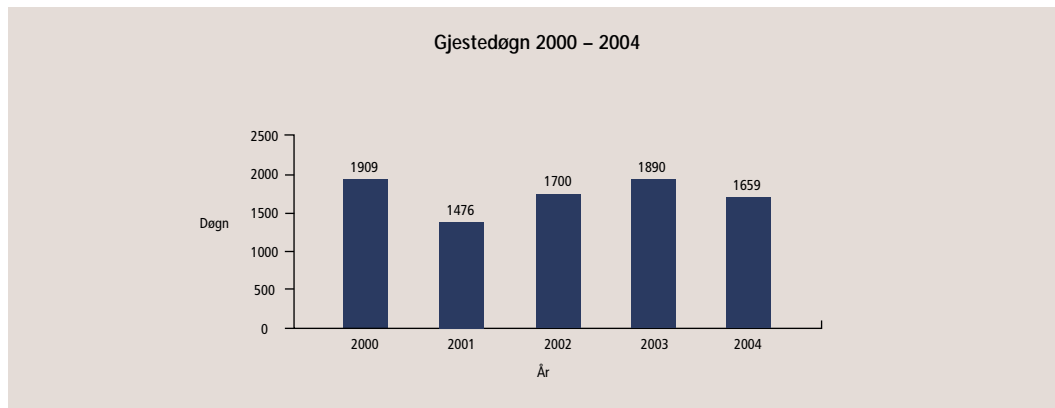
Kursdeltakere – fordelt per region

Region	Kvinner	Menn	Totalt
Nord	138	115	253
Nordøst	114	221	335
Sør	102	163	265
Sørvest	77	92	169
Vest	24	67	91
Øst	176	196	372
SUM	631	854	1485

Gjestedøgn på KRUS-hotellet

KRUS-hotellet hadde 1659 gjestedøgn i 2004. Det gir et belegg på 41,47 prosent.

Andre arrangementer

Kurs, dagsseminar og konferanser som ikke står oppført i KRUS-katalogen og som KRUS har vært arrangør for i 2004:

4. mars	Dagskonferanse om samfunnsstraff – KSF. 150 deltakere
24. mars	Seminar om rusreformen – KSF. 99 deltakere
29. mars – 1.april	Gruppeutfordringer i praksis, ekstrakurs. 17 deltakere
14. – 16. april	Stressmestring, trinn 1 og 2, ekstrakurs. 30 deltakere
21. – 25. juni	Arbeidsmiljøkurs – KSF. 10 deltakere
25. – 26. august	Kontaktbetjentarbeid – KRUS/KSF. 56 deltakere
25. – 27. august	Stressmestring, trinn 3, ekstrakurs. 27 deltakere
27. – 30. september	Sikkerhet i fengsel – Bredtveit fengsel. 75 deltakere
27. – 29. oktober	Debriefing – Kriminalvården i Sverige. 17 deltakere
22. – 24. november	Arbeidsmiljøkurs – KSF. 22 deltakere
25. – 26. november	Straffegjennomføring – KSF. 60 deltakere
29. november – 1. desember	Sikkerhet i fengsel – Bredtveit fengsel. 15 deltakere
2. desember	Arbeidsmiljøkurs – KSF. 22 deltakere
6. desember	Dagsseminar – KSF. 50 deltakere
6. – 9. desember	Konflikthåndtering Modul I, ekstrakurs. 16 deltakere
16. desember	Nasjonal konferanse «Frivillige organisasjoner og kriminalomsorgen» – KRUS/KSF. 100 deltakere

Glimt fra 2004

Semesteråpning ved Fengselsskolen

Direktør Harald Føsker kunne i år ønske et historisk stort aspirantkull velkommen til sitt første år ved Fengselsskolen. 159 praksisaspiranter begynte 5. januar på KRUS, og aldri før har så mange startet opp på ordinær grunnutdanning. Aspirantene gjennomgår innledningsvis et fire ukers forkurs, før de tar til på praksisåret ved ett av elleve fengsler.

Statssekretær Sletner på KRUS

Statssekretær Rita Sletner og ekspedisjonssjef Kristin Bølgen Bronebakk besøkte 9. januar teoriårsaspirantene. Gjennom tre forelesningstimer snakket de om forholdet fag-kriminalomsorg og kriminalomsorg-politisk styring, samtidig som de ga aspirantene god anledning til å drøfte aktuelle spørsmål som tilsattes sikkerhet, mulige høyskolemodeller og økonomiske prioriteringer.

Besøket inngikk som en av mange gjesteforelesinger i teoriårsaspirantenes innføringsuker i januar.

Avslutning for Sørvest-kullet

Tjue aspiranter fra det såkalte Sørvest-kullet mottok 27. februar vitnemål for fullført fengselsbe-

tjentutdanning ved KRUS. Dette ekstraordinære kullet ble opprettet i 2002 for å demme opp for det akutte bemanningsproblemet i Region sørvest, og har av den grunn hatt teori og praksis tilknyttet Åna og Stavanger fengsel. Til forskjell fra den vanlige grunnutdanningen, har denne opplæringen foregått som en vekselvirkning mellom teori og praksis, et samspill mellom lokale ressurspersoner, aspiranter og faglærere fra KRUS som tydelig har båret gode frukter:

– Dere skiller dere en god del fra gjennomsnittet av fengselsskolestudenter, og ryktene om det gode «Sørvest-kullet» har for lengst nådd fram til Justisdepartementet og Kriminalomsorgens sentrale forvaltning, sa ekspedisjonssjef Kristin Bølgen Bronebakk i sin hilsningstale til de nye betjentene.

– Når det har falt så mange gode ord om dere, er jeg sikker på at det ikke bare er fordi det er et kull av arbeidsomme jærbuere og rogaldinger. Dere har noen flere år på baken, mer utdanning og mer yrkeserfaring enn det som er vanlig. De som har vært i kontakt med dere – enten det har vært fra KRUS eller fra fengslene og regionadministrasjonen her lokalt – har også opp-

levd dere som et usedvanlig engasjert kull. Jeg håper og tror at dere vil leve opp til navn og forventninger, og at denne dagen markerer starten på en mangeårig innsats på et viktig område, fortsatte hun.

Ved siden av ekspedisjonssjefen, deltok også representanter fra regionledelsen, KRUS, Åna fengsel og Stavanger fengsel på avslutningen.

De tjue nye fengselsbetjentene – ti menn og ti kvinner – startet opp i pliktårstjenesten mandag 1. mars.

Siri G. Brock-Utne ny inspektør

Siri Gaarder Brock-Utne ble 23. januar tilsatt som inspektør ved KRUS. Brock-Utne, som er den første kvinnelige inspektøren ved Fengselsskolen, er utdannet fengselsbetjent og sosionom og har tidligere arbeidet ved fengslene i Bergen og Tromsø. Hun kommer nå fra stillingen som fengselsfaglærer ved grunnutdanningen.

KRUS med nye nettsider

KRUS kunne 1. februar presentere sine nye nettsider www.krus.no. Sidene tar sikte på å dekke siste nytt av hva som skjer på KRUS og i kriminalomsorgen, og inneholder både fagartikler, aktuelle nyheter, publikasjoner, rundskriv, statistikk, kurs og lenker som er relevante for arbeidet i kriminalomsorgen.

– Vi har den siste tiden fått en rekke henvendelser om behovet for en bred, offisiell informasjonskanal om kriminalomsorgen. Disse tilbakemeldingene har vi tatt alvorlig. Vi er derfor glade for å kunne presentere disse sidene, som vi mener vil være et viktig bidrag til å møte både publikums og etatens informasjonsbehov, sa redaktør Terje Fredwall.

På www.krus.no kan man blant annet finne:

- en informativ og lettfattelig presentasjon av *sentrale områder innenfor straffegjennomføringen* – som kontaktbetjentordningen, programvirksomheten, samfunnsstraffen, forvaringsordning-

en, forvaltningssamarbeid og kriminalomsorgens oppbygning.

- *Programbanken* – en katalog som retter seg mot både tilsatte, domfelte og publikum. Programbanken tar sikte på å vise hvordan programmene er bygd opp i forhold til metode, tematikk, arbeidsform, målgruppe og tidsbruk, hvilke kvalifikasjoner som skal til for å arbeide som programinstruktør, og hvilke enheter som tilbyr det enkelte program.
- *Presseklipp* – en systematisert og oversiktlig presentasjon av hva norske nettaviser skriver om kriminalomsorgen og dens arbeidsfelt.
- *Ressurskatalogen* – en informasjonstjeneste som gir oversikt over KRUS-tilsattes fagproduksjon og kompetanseområder.
- *engelskspråklig presentasjon*. Det aller meste av det som omtales på nettsidene, bortsett fra aktuelle nyheter, er også oversatt til engelsk. Dette gjelder presentasjonen av både KRUS og sentrale områder innenfor straffegjennomføringen, betjentutdanningen, lover, forskrifter og statistikk.

Nytt kull med verksbetjenter

30 deltakere startet i februar på Etatsutdanningen for tilsatte i verksdriften. Lengre opplæringstid og utvidet bruk av nettstøttede undervisningsformer er noe av det nye ved årets tilbud fra KRUS.

– Det har denne gangen vært en del spenning knyttet til oppstarten, siden vi i år har forlenget tidsspennet fra seks til cirka ti måneder. Deltakerne skal gjennom de samme faglige temaene og emnene som før, men får noe lengre tid til modning av stoffet som gjennomgås. Flere individuelle oppgaver er også lagt inn som hjelp mellom gruppeoppgavene i studiene, fortalte de to kursansvarlige, Øyvind Johannessen og Geir Eskeland.

Alle nytilsatte verksbetjenter skal gjennomgå etatsutdanningen ved KRUS. De fleste fengslene har i dag intern opplæring og veiledning som er tilpasset den enkelte enhet, men i tillegg til dette har KRUS siden høsten 2002 også tilbudt en egen etatsutdanning for tilsatte i verksdriften. Utdanningen er bygd opp omkring tre samlinger og to mellomperioder. Samlingene varer omkring én uke og holdes i KRUS' lokaler på Teisen. I mellomperiodene arbeider deltakerne som vanlig i enheten, men med én arbeidsdag i uka avsatt til studier.

Årets kull består av 19 menn og 11 kvinner fra til sammen 18 ulike enheter i kriminalomsorgen.

Markant økning i bruk av samfunnsstraff

Da samfunnsstraffen ble innført i 2002, erstattet den tidligere straffereaksjoner som samfunnstjenesten, betinget dom med vilkår og betinget dom med tilsynsprogram. Etter straffeloven kan denne straffereaksjonen blant annet idømmes hvis strafferammen ikke overskrider seks års fengsel, straffens forhold ikke taler mot ileggelse og lovbryteren selv samtykker. Dette gjør at samfunnsstraffen ofte kan være egnet for unge lovbrytere som trenger umiddelbar og inngripende reaksjon.

Denne intensjonen understreket også justisminister Odd Einar Dørum da han 4. mars åpnet dagskonferansen om samfunnsstraff, et samarbeidsprosjekt mellom Justisdepartementet og KRUS der både riksadvokat Tor-Aksel Busch, dommer Wenche Fliflet Gjelsten og 150 representanter fra friomsorg, fengsler, politi og domstoler var til stede:

– Det er organisert kriminalitet i Norge som ikke løses med atferdsterapi. Det er også noen som er så rå at begrepet «rå» blir et mykt ord. Samtidig er det veldig mange som ligger langt

unna dette. Dette gjelder spesielt ofte ungdom. Det er ingen tvil om at det å se folk tidlig, reagere og sette grenser på en ordentlig måte monner. I den sammenheng er jeg glad for at bruken av samfunnsstraffen har gått opp, sa Dørum.

Økt forvaltnings samarbeid har i lang tid vært en prioritert sak for justisministeren, og han så en rekke argumenter for å øke samarbeidet med sosialtjeneste, barnevern, A-etat, psykiatri og helsemyndigheter i arbeidet med samfunnsstraffen. Noen må gå den lysløypa hvor ildsjeler knyttes sammen på tvers av etatsgrenser, sa han:

– Kjernen i samfunnsstraffen er jo nettopp at systemet ser folk og at noen kan gjøre opp for seg uten å ende opp bak murene. Hvis vi da i tillegg klarer å gi samfunnsstraffen det innhold at også mennesker som har psykiske problemer og rusutfordringer, kan møtes på en slik måte at de får en sjanse, har vi gjort et kjempefremskritt, mente han og fremhevet det store potensialet som ligger i nettopp denne straffereaksjonen.

For som seniorrådgiver Arne K. Nilsen ved Kriminalomsorgens sentrale forvaltning uttrykte det i ett av innleggene på konferansen:

– Den utformingen samfunnsstraffen har fått i lov og regelverk, gir reaksjonen en god og nesten ubegrenset mulighet til å kunne redusere bruken av fengsel, involvere lokalsamfunnet, søke faglig og profesjonell bistand fra andre myndighetområder - og ikke minst: jobbe faglig med de domfelte for å minimalisere muligheten for tilbakefall og redusere skadevirkninger av straff. Samfunnsstraff er et for godt redskap til ikke å bli maksimalt brukt.

Justisministeren til KRUS

Justisminister Odd Einar Dørum var 10. mars i et

halvannet times møte med ledelsen ved KRUS. Kriminalomsorgens programvirksomhet, høyskolemodell og forholdet mellom teori og praksis i aspirantundervisningen var blant temaene som ble drøftet.

– Møtet hadde en åpen og positiv tone, og vi er glade for at statsråden tok seg tid til å drøfte sentrale problemstillinger vedrørende den prosessen vi nå er inne i, sa direktør Harald Føsker etter besøket.

Første norske seniorinstruktører

Thor Arne Bell og Ann-Hege Brustad ble i mars ferdig utdannet som seniorinstruktører i programmene RIF og Mitt valg. Med det har RIF og Mitt valg fått sine to første seniorinstruktører i Norge.

Evaluering av praksisåret

I hvilken grad fungerer praksisåret i fengselsbetjentutdanningen som en arena for læring av grunnleggende kunnskaper, ferdigheter, holdninger og verdier? Dette er utgangspunktet for Annette Sund og Berit Johnsens evalueringsrapport *Praksisåret – i praksis*, som ble utgitt i mars.

Fengselsbetjentutdanningen står overfor store utfordringer. Det har lenge vært snakk om at etatsutdanningen skal bli høyskolebasert, og høsten 2003 satte Justisdepartementet ned en arbeidsgruppe for å utrede hva som må gjøres for at dette kan bli en realitet. Kunnskap om hvordan fengselsbetjentutdanningen fungerer i dag, hva som er bra og hva som kan gjøres bedre, er derfor viktige bidrag i forhold til de utfordringene KRUS står overfor.

I rapporten *Praksisåret – i praksis* presenteres en kvantitativ studie av praksisåret på fengselsbetjentutdanningen i 2003. Sund og Johnsen belyser

her forholdet mellom intensjonene i styringsdokumentene og aspirantenes egne erfaringer med veiledning og opplæring.

Rusreformen i kriminalomsorgen

– Når vi vet at over halvparten av innsatte er tunge stoffmisbrukere, må dette få konsekvenser for kriminalomsorgens fokus og tiltak. Vi må styrke rustiltakene, både i fengslene og i friomsorgen, og vi må yte vår del i forvaltningssamarbeidet i overgangen til et liv i frihet. Dette understreket statssekretær Rita Sletner da hun 24. mars åpnet et seminar om rusreformen.

Rusreformen trådte i kraft 1. januar i år og har som formål å styrke helsetjenestetilbudet og sikre helhet i behandlingstilbudet til rusmiddelmisbrukere. Tidligere var det fylkeskommunene som hadde ansvaret for dette behandlingstilbudet, men fra 2004 ble ansvaret overført til staten gjennom de regionale helseforetakene. Behandling og hjelpetilbud for rusmiddelmisbrukere blir dermed organisert på to forvaltningsnivåer: staten og kommunene. De regionale helseforetakene skal heretter sørge for tverrfaglig spesialisert behand-

ling av rusmiddelmisbruk, og behandlingstilbudet vil være både helse- og sosialfaglig.

Behovet for en tverrfaglig rehabilitering av innsatte med rusproblemer ble da også kraftig fremhevet av statssekretær Rita Sletner under åpningen av rusreformseminaret på KRUS.

– Å bekjempe rusmisbruk er et samfunnsansvar på tvers av etater. Den største utfordringen vår er å styrke det tverretatlige samarbeidet slik at vi kan få satt ut i livet de positive intensjonene med rusreformen. Vi må finne møtepunkter både sentralt, regionalt og lokalt mellom helse-, sosial- og justissektoren. Ansvaret for dette ligger ikke bare hos kriminalomsorgen, men også hos helsemyndighetene og sosialmyndighetene. Sammen er jeg ikke i tvil om at vi kan klare det. Dette seminaret i dag er bare begynnelsen på et samarbeid som skal gi god rehabilitering for innsatte rusmisbrukere, sa hun.

Oversettelse av Ny Start

Programmet *Ny Start* ble i vår oversatt fra engelsk til norsk. Det ble i den forbindelse utarbeidet en teorimanual og en seniormanual for kvalitetssikring av grunnutdanningen av nye instruktører. I tillegg til dette er det utviklet et nytt system for oppfølging av nyutdannede instruktører, som heretter får fast tilknytting til hver sin seniorinstruktør.

Utfordringer i arbeidet med samfunnsstraffen

Prioriter samarbeidet med rusomsorg og psykiatri, kartlegg forholdet mellom utfordringer og ressurser i friomsorgen og begrunn bedre hvordan innholdet i gjennomføringsplanene forventes å virke kriminalitetsforebyggende. Dette er noen av anbefalingene Ragnar Kristoffersen og Torunn

Højdahl gir i rapporten *Samfunnsstraffen 2003: Resultater og utfordringer*, som er den andre av i alt tre planlagte KRUS-evalueringer av samfunnsstraffen.

I rapporten har Kristoffersen og Højdahl sett nærmere på hvilke utfordringer kriminalomsorgen er stilt overfor i dette arbeidet. Evalueringen knytter seg til både utviklingstrekk og resultater i samfunnsstraffen, friomsorgens samarbeid med andre etater og organisasjoner, og hvordan anbefalingene i forrige rapport er blitt fulgt opp av regionene og enhetslederne.

25 år med gjestfrihet og samarbeid

Høsten 2003 var det 25 år siden Fengselsskolen for første gang reiste på ekskursjon til England. Siden dette har over 2000 aspiranter fått møte både fengsler og friomsorgskontor i den sørvestlige delen av øyriket, og arrangementet har nærmest blitt en institusjon i norsk kriminalomsorg - ikke minst på grunn av den tette kombinasjonen av fag og kultur som har vært gjennomgangstoen på turene.

I anledning dette 25-årsjubileet inviterte KRUS 16.-19 mai til fagseminar for norske og engelske toppledere.

– Bakgrunnen for seminaret var først og fremst å gjengjelde disse mange årene med britisk gjestfrihet og samarbeid. Samtidig ser vi på dette som en god mulighet for nettverksbygging og gjensidig erfaringsutveksling. England er i ferd med å kopiere vår organisasjonsmodell gjennom en fusjon av fengsler og friomsorg. I Norge har vi kommet langt i denne omorganiseringen, og vi

sitter igjen med både kompetanse og erfaringer som kan være nyttige for de prosessene som nå pågår i England, sa direktør Harald Føsker ved KRUS.

De 19 engelske gjestene fikk blant annet høre ekspedisjonssjef Kristin Bølgen Bronebakks refleksjoner omkring norsk kriminalomsorgs utfordringer. Assisterende regiondirektør Agnes Inderhaug orienterte om straffegjennomføringsloven og regionaliseringen, prosjektleder Finn Grav redegjorde for det norske utviklingsprogrammet *Sikkerhet i fengsel*, før deltakerne på seminarets siste dag fikk et møte med fengsler og friomsorgskontor i Oslo-området.

– Et meget vellykket seminar, oppsummerte Harald Føsker de tre dagene.

Norsk program til Skottland

Scottish Prison Service startet høsten 2004 opp arbeidet med å iverksette det norske programmet *Sikkerhet i fengsel* i samtlige av sine enheter. To av de ansvarlige for innføringen, Robert Miller og Gordon Russel, besøkte i juni KRUS for å få en orientering om hvordan kursopplegg, undervisning og tilrettelegging er blitt utviklet og gjennomført i Norge.

Sikkerhet i fengsel er et norskutviklet fengselsfaglig sikkerhetsprosjekt som skal gjennomføres i alle norske fengsler innen 2007. Programmet, som har fått god internasjonal oppmerksomhet på grunn av sitt innhold og teoretiske fundament, arbeider for å bedre sikkerheten i fengslene ved å rette fokuset mot holdninger og atferd.

*«Uansett hvor sikre fengsler vi har,
hvor gode rutiner og lover vi har,
så er det den enkelte tilsatte - det enkelte
mennesket - som er limet i organisasjonen».*

Statssekretær Rita Sletner

Foto: Scanpix

Faget i fokus VI

Kriminalomsorgens fagkonferanse – 9. og 10. juni

Rita Sletner: Ny sikkerhetsstrategi for kriminalomsorgen

Den politiske ledelsen i Justisdepartementet ønsker å styrke fokuset på sikkerhet og vil derfor sette i gang arbeidet med å utarbeide en ny sikkerhetsstrategi for kriminalomsorgen. - Den forrige strategien er for en stor del fullført, hvilket ikke betyr at vi kan se bort fra de mål man har nådd. Men det er på tide å analysere situasjonen på nytt, sa statssekretær Rita Sletner da hun 9. juni åpnet den sjette Faget i fokus-konferansen på KRUS.

I kriminalomsorgen defineres sikkerhet som summen av de virkemidlene som tar sikte på å forebygge og håndtere situasjoner der samfunnets, tilsattes, innsattes og domfeltes trygghet trues. Denne oppgaven krever både kompetanse, ressurser og samarbeidsvilje, og den fordrer en kontinuerlig vurdering av kriminalitetsbilde og nye risikofaktorer, understreket Sletner:

– Sikkerhet er ikke noe statisk. Dels fordi truselbildet forandrer seg, og dels fordi det kommer ny kunnskap og nye metoder. Sikkerhet er ikke – og må heller ikke være – noe som er opplest og vedtatt en gang for alle.

Sentrale områder

I sin åpningstale trakk hun frem flere sentrale områder som den nye sikkerhetsstrategien vil måtte ta stilling til, deler som både berører møtet med en mer brutal, internasjonal kriminalitet, behovet for informasjonsutveksling og spenningen mellom nye elektroniske kommunikasjonsmidler og ivaretagelsen av sikkerhet:

- Den lenge varslede organiserte kriminaliteten er kommet til Norge og reiser en rekke problemstillinger: Hvilke soningsforhold skal denne gruppen ha? Hvilken kompetanse behøver de tilsatte som

skal jobbe med dem? Og vil det være økt fare for vold og trusler mot de tilsatte?

- Det må vurderes om flere domfelte kan påbegynne soning i fengsel med lavere sikkerhetsnivå enn hva tilfellet er i dag. Dette krever gode vurderinger av hver enkelt domfelte, noe innføringen av kartleggingsverktøyet OASys kan gi et viktig bidrag til, mente hun.

- Det må gjennomføres en analyse av behovet for å styrke sikkerheten til de tilsatte i friomsorgen.

- Domfelte og innsatte i norske fengsler skal kunne benytte seg av de muligheter som utdanningssystemet gir. Samtidig har kriminalomsorgen en forpliktelse til å påse at bruk av internett og elektronisk kommunikasjon skjer i betryggende og kontrollerbare former.

Politiet er viktigste samarbeidspartner

Hun betonte også et tettere samarbeid med politiet som en nøkkel i kriminalomsorgens nåværende og fremtidige sikkerhetsarbeid.

– Korrekt informasjon må kunne utveksles på en trygg og etisk forsvarlig måte mellom etatene. Det er derfor etablert et samarbeid med politiet for å bygge opp et verktøy som kan ivareta dette, i første omgang for bedre å håndtere de «farlig-

NY SIKKERHETSSTRATEGI: Statssekretær Rita Sletner annonserte på Faget i fokus at det skal utarbeides en ny sikkerhetsstrategi for kriminalomsorgen. Her i samtale med ekspedisjonssjef Kristin Bølgen Bronebakk.

ste» innsatte, de som er knyttet til organisert kriminalitet og andre ekstreme grupper. Systemet kalles Infoflyt, og skal være et verktøy for bedre å kvalitetssikre og systematisere informasjonsutvekslingen mellom politi/påtalemyndighet og kriminalomsorg. Informasjonsflyten skal gå opp og ned tjenestevei i etatene, med utveksling på sentralt nivå, mellom KSF og Politidirektoratet. Noen av dere er allerede kjent med systemet, som har blitt testet ut over noe tid. Så langt er erfaringen meget god. Med det første vil det fra Justisdepartementet bli sendt ut generelle regler for det sikkerhetsmessige samarbeid mellom politi/påtalemyndighet og kriminalomsorg, også med henvisning til interne instruksjoner for Infoflyt, sa Sletner,

før hun understreket viktigheten av de menneskelige faktorene i sikkerhetsarbeidet:

– Uansett hvor sikre fengsler vi har, hvor gode rutiner og lovverk vi har, så er det den enkelte tilsatte – det enkelte mennesket – som er limet i organisasjonen. Hvordan hver enkelt opptrer, hvilke holdninger han eller hun har, hvilken motivasjon som driver vedkommende og hvilken kompetanse hun eller han innehar blir til sjunde og sist det som er avgjørende for hva sikkerhet i kriminalomsorgen til enhver tid er. Derfor skal kriminalomsorgen ha et kontinuerlig fokus på sikkerhet for samfunnet, de tilsatte og domfelte, sa hun.

Henrik Syse: Et spørsmål om hvem vi er

Vi må finne en middelvei mellom den overdrevne sikkerhet og den totale sårbarhet. Til det behøver vi dydsetikken og dens spørsmål om hvem vi er, mener moralfilosof Henrik Syse.

Hvordan skal kriminalomsorgen møte sikkerhetsutfordringene på en etisk forsvarlig måte? Dette var temaet da Henrik Syse tok et fullsatt auditorium med på en verbalakrobatisk rundreise gjennom antikkens etiske agora, via vårt eget hastighetssamfunn og til kriminalomsorgens store, yrkesetiske utfordringer. Og med utgangspunkt i skil-

let mellom etikk og moral – der etikk er refleksjon over handling og moral den faktiske praksis – tegnet han konturene av et moralfilosofisk landskap forankret i dyder, i spørsmål om det enkelte menneskets holdning slik det kommer frem gjennom handling.

- Hele vårt etiske og moralske liv handler om

å finne en balanse mellom de plikter vi skal leve opp til og konsekvensene av dem – både på individ og samfunnsplan. Det er da vi behøver mer enn bare å snakke om hva vi skal gjøre. Vi trenger også en dydsetikk, et spørsmål om hvem vi er. Det å tenke gjennom hvilke dyder som skal prege oss, er nettopp et spørsmål om å finne den rette middevei, sa han og beskrev en slik dyd som middeveien mellom den overdrevne sikkerhet og den totale sårbarhet:

– Skal vi kunne forstå hva sikkerhetsutfordringen er, både på kriminalomsorgens helt konkrete plan og på det store samfunnsplanet, ser vi at vi befinner oss i spenningsfeltet mellom sikkerhet og sårbarhet. I dette feltet har vi på den ene siden den totale sikkerhet, der vi ikke har noen fysiske trusler mot oss og vi gjennomkontrollerer og gjennomkontrolleres så fullstendig at vi kan være sikre på at vi sitter fullstendig trygt i våre bunkre. På den andre siden har vi den totale sårbarhet, der vi ikke vet noe om hva morgendagen vil bringe eller har noen garantier for hva mennesker kan gjøre med oss. Det er mellom disse ytterlighetene vi skal havne. For som Aristoteles påpeker: Så å si alle etiske dyder befinner seg mel-

lom ytterpunkter på denne måten, og det er refleksjonen over disse ytterlighetene som hovedsakelig gir oss det beste redskapet for å finne den gyldne middevei, mente Syse.

Yrkesetiske utfordringer

Ifølge Aristoteles kan dydsbegrepet forstås som en oppøvet holdning til handlinger og ferdigheter. Dyd kan på den måten defineres som den gyldne middeveien mellom to ytterligheter, et perspektiv som ifølge Henrik Syse er av helt avgjørende karakter også for kriminalomsorgen – ikke minst i forhold til de yrkesetiske utfordringene som ligger i sikkerhetsarbeidet:

– Moral er spørsmålet om etikken gjør noe med oss. Det er her den store utfordringen ligger. Ikke minst gjelder dette slike vanskelige yrkesetiske oppgaver som dere i kriminalomsorgen står overfor, oppgaver som må utføres på et etisk og moralsk rett vis. Gjøres ikke det kan det skje stor skade. Da holder det ikke å kunne etikken, å holde seminarer om etikk eller å ha gode, utarbejdede retningslinjer. Da handler det om noe dypere, om hvem den enkelte av oss er - kort sagt: om vår moral, sa Henrik Syse.

Rhona Flin: Ledelsens innflytelse på sikkerhet

Bruk tid på sikkerhetstenkning, og vis dette klart frem for de tilsatte. Dette var utfordringen Rhona Flin ga lederne i kriminalomsorgen. Flin er psykolog ved University of Aberdeen i Skottland og har organisasjonspsykologi og sikkerhet i bedrifter med høy risiko som sitt spesialområde.

På årets *Faget i fokus* uttrykte hun skepsis til påstanden om at de fleste ulykker skyldes menneskelige feil, begått av enkeltpersoner. Hun har funnet at det ofte ligger andre, viktigere faktorer

på et mye dypere nivå, faktorer som har å gjøre med hvordan den øverste ledelsen fungerer. Menneskelige feil er i mange tilfeller forårsaket av avgjørelser som er blitt tatt på høyere nivå. Disse

avgjørelsene er basert på økonomiske og produktjonsrelaterte begrunnelser og er begynnelsen på en årsak-og-effekt kjede som kan ende katastrofalt. Som en av de ansvarlige ledere i en stor katastrofe uttalte: «There always seemed to be something more pressing.»

Men det er ikke bare viktig å ta riktige avgjørelser når det gjelder ressursbruk. Som psykolog er Flin spesielt opptatt av hvordan ledelsen oppfører seg i forhold til sikkerhet, og hva slags inntrykk de gjør i denne sammenheng overfor de som jobber på «gulvet», i de konkrete risikosituasjonene. Hun har funnet ut at disse tilsatte har en bedre utviklet sans for sikkerhetsforskrifter og er mer bevisst risikoer når ledelsen viser en klar interesse for disse

FAGKAFÉ: *Fagkaféen er blitt en fast og viktig tradisjon ved Faget i fokus, et utstillingsvindu der både enheter og samarbeidspartnere får mulighet til å presentere seg selv og arbeidet sitt – blant annet gjennom utstilling av produkter, bøker, programvirksomhet og forskning. Samtidig gir den god anledning for en prat – og et kakestykke.*

temaene. Ved å bruke tid på sikkerhetstenkning og ved å vise det klart frem overfor tilsatte, kan ledelsen skape en sikkerhetskultur der det er mindre sannsynlig med «menneskelige feil». På denne måten betaler en slik investering seg etter hvert tilbake, både økonomisk og i tilsattes velvære, hevdet Rhona Flin.

Evaluering av kontaktbetjentordningen

Økt fokus fra fengselsledelsen på viktigheten av kontaktbetjentarbeid, mer veiledning og opplæring og tettere forvaltningssamarbeid. Dette er viktige deler av kontaktbetjentordningens forbedringspotensiale, mener avdelingsdirektør Andreas Skulberg ved Kriminalomsorgens sentrale forvaltning. Sammen med 70 andre representanter fra KSF, KRUS, fengslene og tjenestemannsorganisasjonene deltok han i august på et todagers evalueringseminar om kontaktbetjentordningen. Fokuset lå her på hva som var skjedd siden ordningen ble etablert: Hvilke erfaringer sitter man igjen med? Hvilke muligheter og begrensninger finnes? Hva fungerer bra? Og ikke minst: Hva kan gjøres bedre?

Da kontaktbetjentordningen ble innført på begynnelsen av 90-tallet, var hensikten å bedre soningsforholdene og den samlede innsatsen overfor innsatte. Kontaktbetjent ble her betegnelsen på en tjenestemann med et særlig ansvar for å følge opp den enkelte innsatte under varetekt-sopphold og straffegjennomføring. På den måten ønsket man å oppnå en stabil kontakt i fengslet og bedre muligheten til å forberede løslatelsen.

– På 90-tallet var kontaktbetjentordningen den viktigste reform i kriminalomsorgen. Den satte fokus på endring, og den bidro til å heve yrkesstoltheten. I dag slår fagstrategien fast at kontaktbetjentordningen utgjør ryggraden i endringsarbeidet. Dette er en ordning som er kommet for å bli og som skal styrkes, understreket Andreas Skulberg.

Brotts-brytet på norsk

Det kriminalitetsforebyggende programmet Brotts-brytet er i år oversatt til norsk og ble i to

uker prøvd ut under grunnopplæringen på KRUS i september. - Denne oversettelsen av Brotts-brytet har vært et etterlengtet tilskudd til programvirksomheten i kriminalomsorgen, og vi er svært glade for at dette arbeidet nå er kommet i havn, sa fagansvarlig Kristin Opaas Haugli ved KRUS.

Opplæring i bruk av teleskopbatong

I nært samarbeid med Region nordøst gjennomførte KRUS i september instruktørkurs i bruk av teleskopbatong. Det er første gangen kriminalomsorgen selv står for denne opplæringen.

Innen juni 2005 skal alle fengslene ha anskaffet seg kølle av type ASP teleskopbatong. Det er en grunnleggende forutsetning at enhver tilsatt som skal benytte denne batongen, må ha bestått opplæring i bruk av tvangsmidlet. Regionene er selv ansvarlige for å ha instruktører som kan videreføre og vedlikeholde treningen av de tilsatte, og de har siden høsten 2003 samarbeidet med KRUS om tilretteleggingen av denne instruktør-opplæringen. Flere endringer har skjedd siden dette arbeidet tok til:

– Det første instruktørkurset i bruk av teleskopbatong ble gjennomført i tett samarbeid med Politihøgskolen. Denne gang er det kriminalomsorgen selv som står for opplæringen. Instruktørkurset er i tillegg særskilt tilrettelagt det undervisningsprogrammet som vil bli gjennomført for alle etatens tjenestemenn, fortalte fagsansvarlig for konflikthåndtering og pasifisering ved KRUS, Vidar Skogvoll.

Latvias justisminister på KRUS

Den latviske justisministeren Vineta Muizniece besøkte 15. september KRUS. Sammen med statssekretær Martins Bicevskis og fire representanter

fra den latviske justissektoren, fikk hun en orientering om grunnutdanningen, forsknings- og evalueringsevne og arbeidet med å gjøre KRUS om til høyskole.

Møtet inngikk i et todagers arrangement i regi av Justisdepartementet, som foruten samtaler med justisminister Odd Einar Dørum, også inkluderte besøk ved Oslo fengsel og Oslo friomsorgskontor.

Nordisk seminar for ledere i kriminalomsorgen

Nordisk seminar for ledere i kriminalomsorgen ble 14. – 17. september arrangert på Lillehammer. Seminaret avholdes annethvert år, og det er utdanningsinstitusjonen i de ulike land som er ansvarlig arrangør. Temaet denne gang var organisasjon, administrasjon og ledelse, sett i lys av en kriminalomsorg i stadig forandring.

Evalueringen viser at det var et meget vellykket seminar. KRUS vil i ettertid føre videre noen av de forventningene som ble skapt, spesielt med tanke på nettverksbygging og oppfølging av kompetansegivende påfyll for ledere i kriminalomsorgen i de nordiske land. Det arbeides også videre med å opprette en felles nordisk kompetansepool for ledere i kriminalomsorgen på tvers av landegrensene.

Russisk fengselssamarbeid

Nestleder i det russiske fengselsvesenet, Michael Lvov, var i september på seksdagers studiebesøk i Norge. Ett av temaene som ble diskutert var mulighetene for å etablere en fast akademisk samarbeidsmodell mellom KRUS og det russiske fengselsvesenet. Modellen kan omfatte både opplæring, forskningsprosjekter og personalutveks-

ling. Russland har i dag omkring 80 fengselsskoler med over 36 000 studenter. Det finnes 270 ulike spesialiseringstilbud, der hvert studietilbud har to års varighet, og fem akademier tilbyr for tiden universitetsstudier på opptil fem år.

Statsbudsjettet 2005:

Færre aspiranter ved KRUS

Regjeringen foreslår i statsbudsjettet å redusere antallet aspiranter ved KRUS. Det har de siste årene vært en prioritert oppgave å øke andelen fagutdannede i kriminalomsorgen. Denne satsingen viser seg nå i form av et tilfredsstillende høyt nivå på fagutdannet personell blant fast tilsatte fengselsbetjenter.

Regjeringen foreslår derfor å ta opp om lag 100 nye aspiranter, mot 150 de tre siste årene, med oppstart i januar 2005. Departementet vil følge utviklingen nøye og tar sikte på å øke opptaket igjen ved behov, heter det i forslaget til statsbudsjett som ble lagt frem 6. oktober.

Som en følge av at dette, samt at ekstraklassen i Region sørvest er uteksaminert, reduseres bevilgningen til KRUS med om lag 11,9 %, til 112,2 millioner kroner.

– Denne reduksjonen er udramatisk så lenge det primært dreier seg om lønnsmidler. Driftsmessig vil vi fremdeles befinne oss innenfor samme rammer som tidligere, sa direktør Harald Føsker.

I budsjettforslaget ønsker Regjeringen å styrke programmet *Sikkerhet i fengsel*, samt å videreføre arbeidet med et tilsvarende program for friomsorgskontorene. Det tas også sikte på å videreutvikle og øke bruken av kvinneprogrammet *VINN* for domfelte voldsutsatte kvinner. I samarbeid med rusomsorgen og kritesentrene skal det igangsettes pilotprosjekter i Stavanger, Bredtveit og Fred-

rikstad fengsler hvor domfelte voldsutsatte kvinner kan delta i selvhjelpsgrupper før og etter løslatelse.

Regjeringen ønsker også å legge vekt på opplæring i AD/HD-problematikk i grunnutdanningen ved KRUS.

Volds- og trusselproblematikk i kriminalomsorgen

7. og 8. oktober arrangerte KRUS seminar om volds- og trusselproblematikk. Deltakere var i hovedsak ansvarlige for innrapportering av vold og trusler på lokalt og regionalt nivå fra hele landet. Fokus for seminaret var dels vold som begrep og fenomen, og dels det nye skjemaet for registrering av vold og trusler mot tilsatte i kriminalomsorgen. Ole Kristian Hjemdal (NKVTS), Magnus Råkil (ATV), Inger-Lise Lien (NIBR) og Nora Sveaass (NKVTS), alle ledende fagpersoner på området, holdt inspirerende og lærerike innlegg relatert til voldsproblematikk. KRUS-forsker Yngve Hammerlin orienterte til slutt om prosessen som resulterte i det nye registreringsskjemaet, og om hvilke muligheter for innsikt, refleksjon og ny praksis det åpner for.

KRUS som høyskole?

I fjor høst oppnevnte Justisdepartementet en partssammensatt arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utrede spørsmål knyttet til innhold og organisering av grunnutdanningen for fengselsbetjenter, rekruttering og etter- og videreutdanning. Dette arbeidet ble avsluttet i november da høyskolegruppa leverte sin sluttrapport. I rapporten går en enstemmig arbeidsgruppe inn for å gjøre fengselsbetjentutdanningen om til en treårig høyskoleutdanning. Gruppen er imidlertid delt i synet

på om KRUS organisatorisk bør sortere under Justisdepartementet eller Utdannings- og forskningsdepartementet.

Høringsfristen for høyskolegruppas innstilling er 1. februar 2005.

Opplæring i OASys

KRUS fikk i høst ansvaret for å gi opplæring i risiko – og behovskartleggingsverktøyet OASys i kriminalomsorgen. OASys er et kartleggingsverktøy med fokus på risiko, behov og responsivitet, og

fremstår som et viktig arbeidsredskap i den evidensbaserte virksomheten. Ved hjelp av OASys kan man på sikt lettere identifisere risiko, avgjøre hvordan risiko kan reduseres og hvordan kriminell atferd kan begrenses. Samtidig kan man kartlegge behov hos den domfelte som, ifølge en stor mengde med forskningsresultater, kan virke kriminalitetsfremmende. Dette åpner for en skreddersydd tilnærming til den enkelte slik at ny kriminalitet kan forebygges, for eksempel gjennom program- og miljøarbeid.

158 nye fengselsbetjenter

Justisminister Odd Einar Dørum kunne 25. november dele ut vitnemålene til 158 aspiranter som hadde fullført grunnutdanningen ved KRUS. I sin

hilsningstale til de nye fengselsbetjentene betonte justisministeren viktigheten av yrkesstolthet, kritisk refleksjon og faglige ambisjoner i forhold til den jobben de nå skal utføre:

– Var stolt, men inte nöjd, siterte han svenske sosialister og mente dette slagordet burde stå som motto for arbeidet i kriminalomsorgen:

– Dere tilhører en yrkesgruppe som er viktig for samfunnet, og som jeg ved selvsyn opplever står for noe å være stolte av. Jeg er jo selv ikke sosialist, men jeg synes det er et glitrende slagord å ta med seg: «Var stolt, men inte nöjd». Ta dette med dere ut i yrkespraksis og i yrkeslivet, og lykke til med det arbeidet dere skal gå inn i, sa Odd Einar Dørum til de nye betjentene, som begynte i pliktjeneste 1. desember.

ENGASJEMENT:

– Var stolt, men inte nöjd, sa justisminister Odd Einar Dørum i sin hilsningstale til de 158 nye pliktårsaspirantene ved KRUS. Dette var det tredje av statsrådets i alt fire besøk på KRUS i 2004.

De betydningsfulle andre

Nærmere 100 representanter fra kriminalomsorgen og de frivillige organisasjonene var torsdag 16. desember samlet til nasjonal dagskonferanse på KRUS. Og deltakerne var tilsynelatende samstemte i sine tilbakemeldinger: Slike fora er det behov for. Det er viktig med innsikt i de ulike organisasjonenes arbeid. Det er viktig å øke bevisstheten om hvilke muligheter som finnes. Og det er viktig å treffes på en felles arena for å utveksle råd, erfaringer, utfordringer og visjoner.

– Kunsten er å få til de sammenkoblingene som på formelt norsk heter forvaltningssamarbeid, sa justisminister Odd Einar Dørum ved åpningen. Ifølge statsråden, som fremdeles har permisjon fra Kirkens Bymisjon og som omtalte seg selv som «hjertelig inhabil» i sitt engasjement for de frivillige organisasjonene, har en gjennom økonomitenkning og den juridiske organiseringen kommet langt i å «klemme i stykker det sivile samfunn i Norge». Det er derfor viktig, som et faglig og politisk felles prosjekt, å skape en respekt for det sivile samfunn og det frivillige samfunns strukturer i offentligheten, understreket han:

– Det handler om å ta vare på en arv som har vært veldig sterk og som fortsatt er sterk i Norge. Denne arven er viktig. Det er viktig å ta vare på de nettverk som gjør at folk stiller opp som besøken-de i fengslene, og det er viktig å ta vare på de nettverk som eksisterer i forhold til ettervern, sa justisministeren.

Assisterende direktør Siv Hvidsten i Kriminalomsorgen region sør fulgte opp statsrådets engasjement med å betone kriminalomsorg som en oppgave for hele samfunnet, et ansvar som tilfaller ethvert menneske som et felles prosjekt for å gjøre tilværelsen tryggere og sikrere. I dette bildet tildeles

de frivillige organisasjonene en helt naturlig plass:

– Kriminalomsorgen skal ivareta hele mennesket. Nettverksbygging er grunnsteinen vi må få på plass før reisverket – bestående av utdanning, arbeid, bolig og kontrollert rusbruk – kan bygges opp. Nettverket er selve renningen i veven. Et godt nettverk støtter opp om alle andre faglige tiltak, og det trygger og motiverer. Å undervurdere betydningen av trygg sosial forankring vil bidra til å undergrave all faglig virksomhet. De frivillige bør – og må! – trekkes direkte inn i nettverksarbeidet, sa hun.

Hvordan opplever så de frivillige organisasjonene selv dette samspillet med kriminalomsorgen? Eller som det ble uttrykt i konferanseprogrammet: Hva kan kriminalomsorgen bidra med for at organisasjonene kan forbedre og øke innsatsen overfor de straffedømte?

President i Norges Røde Kors, Thorvald Stoltenberg, måtte innrømme at han i forberedelsen til foredraget hadde hatt store problemer med å finne et forbedringspotensiale i samarbeidet med kriminalomsorgen:

– Alle jeg har snakket med i Røde Kors er meget fornøyd. De sier det er en dialog med kriminalomsorgen som er helt mønstergyldig og som fremstår som en modell for andre dialoger på andre områder. Det er en forståelse, en gjensidig respekt og ikke minst en gjensidig tillit som er glimrende. Det eneste området der vi arbeider for å komme bedre inn, men dette er jo politiets ansvar og ikke kriminalomsorgens, er når det gjelder varetaktsinnsatte – og spesielt mennesker med besøks- og brevforbud. Der er vi nasjonalt sett ikke kommet så langt som når det gjelder annen visitorvirksomhet.

– Jeg har derfor ikke så mye råd å gi. Men jeg vil takke for at det er så bra. Det er en strålende ting at dette fungerer så fint, sa Stoltenberg.

Tilsatte ved KRUS, 31. desember 2004

Direktør

Harald Føsker

Administrasjonen

Tor Grindaker (administrasjonssjef)

Marit Eeg (kontorsjef)

Thomas Arnestad (vaktmester)

Gunnar Fjeldberg (systemansvarlig)

Terje E. Fredwall (web-redaktør)

Christian Gjerstad (økonomikonsulent)

Inger Marie Kveberg (førstesekretær)

Lillian Langberget (førstesekretær)

Hege M. Lindheim (systemansvarlig)

Gro Løw (konsulent, lønn)

Tove Rosanowsky (sekretær)

Erna Woldvik (førstesekretær)

Grunnutdanningen

Egil Larsen (avdelingsleder)

Siri Gaarder Brock-Utne (fengselsinspektør)

Kirsti Nymo (studieleder)

Knut Andersen (seniorrådgiver)

Arvid Berge (undervisningsinspektør)

Ian Petter Brodahl (lektor)

Anne Mari Dahl (lektor)

Heidi Drægebø (lektor)

Ellen M. J. Ekhaugen (fengselsførstebetjent)

Geir Eskeland (fengselsfaglærer)

Knut Evensen (fengselsfaglærer)

Christian Grønvold (fengselsførstebetjent)

Frode Heieren (jurist)

Siv Hjeltnes (sosiolog)

Øyvind Johannessen (sosionom)

Nils Petter Lier (fengselsfaglærer)

Per Eirik Lund (fengselsfaglærer)

Sven Lystad (lektor)

Kristina Læg Reid (lektor)

Vivian Nicolaysen (fengselsfaglærer)

Kristin Stenshol Rojahn (fengselsfaglærer)

Johnny Skogstad (fengselsførstebetjent)

Vidar Skogvoll (fengselsførstebetjent)

Sven-Erik Skotte (jurist)

Trygve Solli (sosionom)

Birgitte L. Storvik (jurist)

Annette Sund (lektor)

FoU-avdelingen

Janne Helgesen (avdelingsleder)

Klaus Bergander (forsker)

Heidi Bottolfs (rådgiver)

Trond Danielsen (rådgiver)

Kjersti Fjærestad (fengselsførstebetjent)

Finn Grav (prosjektleder, SIF)

Yngve Hammerlin (forsker)

Kristin Opaas Haugli (rådgiver)

Kristin Hellesø-Knutsen (rådgiver)

Anne Høiby (rådgiver)

Torunn Høydahl (rådgiver)

Hilde Iversen (forsker)

Berit Johnsen (forsker)

Ragnar Kristoffersen (forsker)

Charlotte Mathiassen (forsker)

Eva K. Nergård (avdelingsbibliotekar)

Gerhard Ploeg (rådgiver)

Ole Stageberg (rådgiver)

Thomas Strand (rådgiver)

Sluttet 2004

Thomas Fjellestad (fengselsfaglærer)

Ingvild Skinstad Fossum (lektor)

John Holen (fengselsførstebetjent)

Marianne Larsen (førstesekretær)

Elisabeth Myhre Lie (lektor)

Stig Nesvik (rådgiver)

Marie Røise (førstekonsulent)

Tore Råen (fengselsinspektør)

Ingunn Sagerud (sekretær)

Merete Storjord (fengselsførstebetjent)

Johan Throndsen (fengselsførstebetjent)

Roar Thronæs (fengselsfaglærer)

Aspirantnemnda

Direktør Harald Føsker, KRUS (leder)

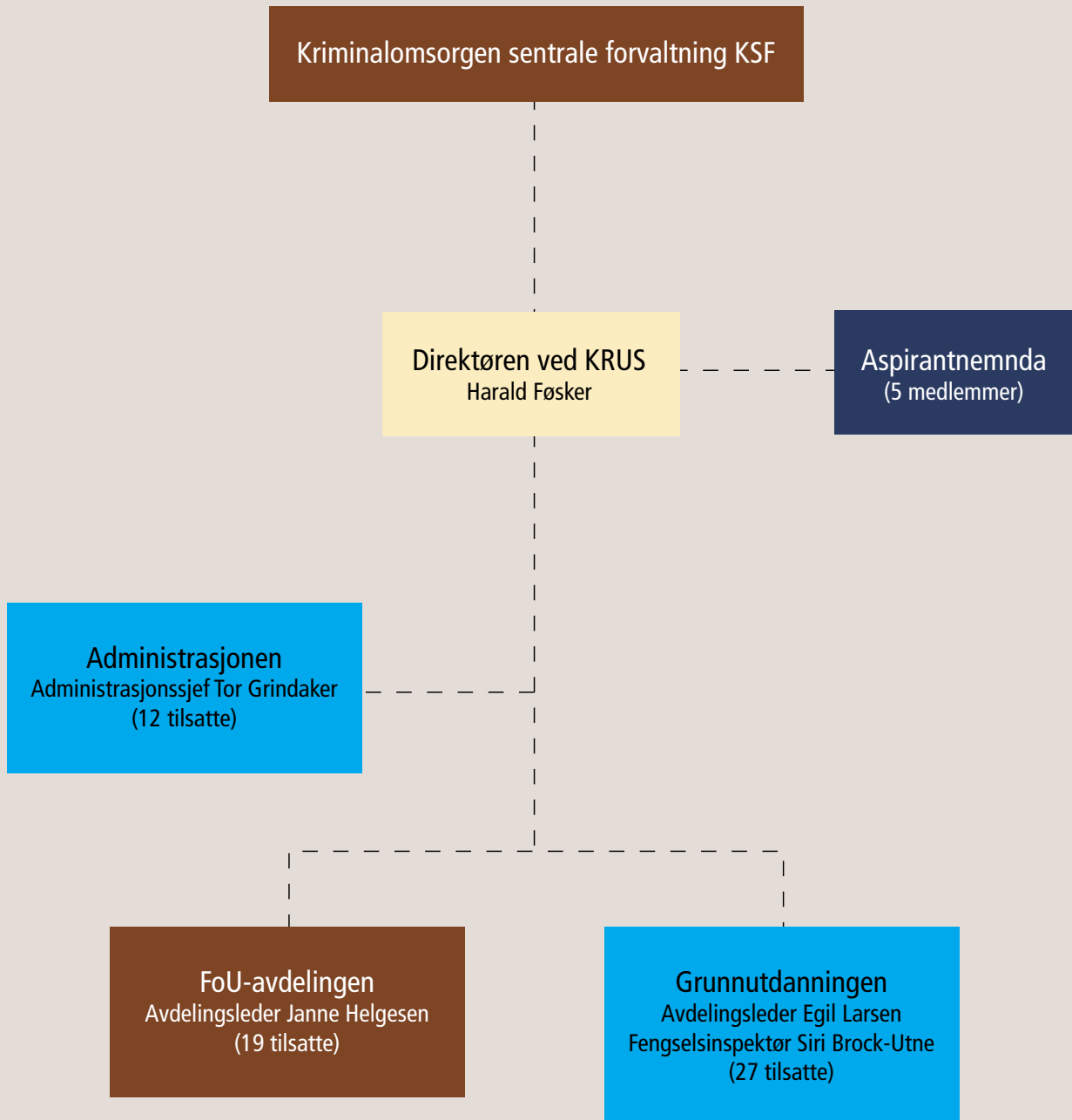
Regiondirektør Ellinor Houm, Region øst

Underdirektør Siri Pettersen, Bergen fengsel

Forbundsleder Knut Are Svenkerud, KY

Forbundsleder Roar Øvrebø, NFF

Organisasjonskart

Kriminalomsorgens utdanningscenter KRUS

Postadresse: Postboks 6138 Etterstad, 0602 Oslo • Besøksadresse: Teisenveien 5, Oslo
Telefon 23 06 71 00 • Telefaks 23 06 71 02 • E-post: krus@krus.no • Internett: www.krus.no